

0 ①

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 457-17.

FC-5027

Communication skills in English

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) All questions carry equal marks.
 (2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Correct the following sentences :— 4
 (i) A Earth is larger than the Moon.
 (ii) I make friends wherever I goes.
 (iii) No one can run faster then Rama.
 (iv) I wish to go Mumbai bye this Sunday.
- (b) Fill in the blanks using correct word : 4
 (i) You can not gain admission _____ a ticket. (without, in, for)
 (ii) Early to bed _____ a good maxim. (am, is, are)
 (iii) He hopes to win the first _____. (price, prizes, prize)
 (iv) His father wished to _____ to the Headmaster. (speak, spoke, speaking)
- (c) Match the following :— 4
- | List A | List B |
|-------------------------------|--------------------------------|
| (i) Another occupies the seat | a. when he was hungry. |
| (ii) He ate | b. who is here |
| (iii) I will wait | c. where once I sat |
| (iv) I know the man | d. until the next train comes. |
- (d) Write the antonyms for the following :— 2
 (i) Acceptance
 (ii) Interior
- (e) Write the synonyms for the following :— 2
 (i) Clown
 (ii) Student
- (f) Mark primary stress on the syllables on the following words :— 4
 (i) Coach
 (ii) Camel
 (iii) Understand
 (iv) Pleasure

①

[TURN OVER

2. (a) Read the following passages carefully and answer the questions given below :

Every culture develops some kind of art as it develops language. Some primitive cultures have no real mythology or religion, all have some art-dance, design (sometimes only on tools or on the human body). Dance, above all, seems to be the oldest elaborated art. The ancient common character of art contrasts sharply with the prevalent idea that art is luxury product of civilization, a cultural frill, a piece of social veneer.

It fits better with the conviction held by most artists, that art is a reflection of human life, the truest record of insight and feeling and that the strongly military or economic society without art is poor in comparison with the primitive tribe of savage painters, dancers or idol carvers. Whenever a society has really achieved culture, it has created art, not late in its career, but at the very inception of it.

Art is, indeed, the spearhead of human development, social and individual. The vulgarization of art is the surest symptom of ethnic decline. The growth of a new art or even a great and radically new style always shows a young and vigorous mind, whether collective or single.

Questions :—

- (i) What is the major idea of the given passage ?
- (ii) Write the three types of artists mentioned in the passage.
- (iii) What is the writer's view about art as discussed in the third paragraph ?
- (iv) Which art is oldest one according to the writer of the passage ?
- (v) Form nouns from :
 - (1) Feel
 - (2) Collect

2
3
2
1
2

(b) The first feature of production is that it never stays at one point for a long time and is always in state of change and development. Furthermore, changes in the mode of production always call forth changes in the whole social system, social ideas, political views and political institutions. They call for a reconstruction of the whole social and political order. At different stages of development people make use of different modes of production, or, to put it more crudely, lead different manners of life. In the primitive commune, there is one mode of production. Under slavery, there is another mode of production and so on. And correspondingly, men's social system, the spiritual life of men, their views and political institutions also vary.

Whatever is the mode of production of a society, such in the main is the society itself, its ideas and theories, its political views of institutions. Or, to put it more crudely, whatever is man's manner of life, such is his manner of thought.

This means that the history of the development of society is above all the history of the development of production, the history of the modes of production which succeed each other in the course of centuries, the history of the development of productive forces and of people's relation to production. Hence, the history of social development is at the same time the history of producers of material values themselves, the history of the laboring masses, who are the chief force in the process of production and who carry on the production of material values necessary for the existence of society.

Questions :—

- (i) What according to the writer is the first stage of production ? 2
- (ii) When there is change in the mode of production what further changes does it lead to ? 2
- (iii) What argument does the writer use to show that there is a relation between the mode of production and man's social and spiritual life ? 2
- (iv) On what basis does the writer come to the conclusion that the history of social development is the same as the history of the labouring masses ? 2
- (v) Find single words from the passage which mean :— 2
- (1) To build again after breaking down –
- (2) Hundreds of years –
3. (a) (i) Write a letter of application with bio-data to The Personal Manager, HR Department, Erickson Company, Delhi for the post of An Accountant. 7
- (ii) Write a Letter of Complaint to The Manager, Customer Care Department, Glasson Glass Works Ltd. Mumbai about the wrong dispatch of material. 7
- (b) Write short notes on any two of the following :— 6
- (i) Salutation in letter writing
- (ii) Courtesy in letter writing
- (iii) Salutation and date line.
4. (a) As a Chairman of the Committee, draft a report to establish a new library in your college for students appearing for Competitive Exams. The report is to be submitted to the Principal. 12
- (b) Write short notes on any two of the following :— 8
- (i) Committee Report
- (ii) Qualities of a good report
- (iii) Individual Report.
5. (a) Write a summary of the following passage :— 7
- A *Bandh* is a total or near total stoppage of economic activity and the functioning of public institutions. A *bandh* is different from a strike in a particular factory. It is also different from a "general strike". A legal strike is resorted in order to redress the grievances of workers or to improve their conditions after exhausting all formal channel of redress. This right is found in the laws of all democratic countries.
- A *bandh* is neither legal nor aimed at the redress of specific grievances of the working class. It is similar to a lightning sympathetic strike with unknown unions or groups for resolving unspecified economic and non-economic problems. While, therefore, a strike can be legal, a *bandh* can have no such legal status.
- (b) Write a short note on "Importance of technical data". 5

(c) Read the following poem carefully and answer the questions given below :

My days among the Dead are past;
Around me I behold,
Wherever these casual eyes are cast,
The mighty minds of old;
My never-falling friends are they,
With whom I converse day by day,
With them I take delight in weal,
And seek relief in woe;
And while I understand and feel
How much to them I owe,
My cheeks have often been bedewed
With tears of thoughtful gratitude.

Questions :—

- | | |
|---|---|
| (i) What is the central idea of the poem ? | 2 |
| (ii) Who are the mighty minds ? | 2 |
| (iii) Who are the poet's friends ? | 2 |
| (iv) Write any two rhyming pairs from the poem. | 2 |
-

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 474-17. Foundation Course - (P-I)

FC-5768

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) From **Section I**, attempt any **three** questions from the Question Nos. 1 to 5 and Question No. 6 is **compulsory**.
(2) From **Section II**, attempt any **three** questions from the Question Nos. 7 to 11 and Question No. 12 is **compulsory**.
(3) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section I (50 Marks)

1. Discuss the characteristics of Urban Society in India. 12
2. Explain the different types of problems faced by Women in India. 12
3. Give causes of communalism and suggest measures to overcome it. 12
4. What are the strengths of constitution of India ? Explain. 12
5. State the features of the Rural Local Self Government. 12
6. Write short notes on any **two** of the following :— 14
 - (a) Causes of alcoholism
 - (b) Prevention of HIV / AIDS
 - (c) Problem of child labour
 - (d) Causes of Women Trafficking.

Section II (50 Marks)

7. Define the concept Privatization and explain impact on Indian Economy. 12
8. Discuss the evolution of Universal Declaration of Human Rights. 12
9. Explain the structure and functions of Ecosystem. 12
10. What is the meaning of conflict ? Discuss its various causes. 12
11. Explain in detail the Abraham Maslow's Theory of self Actualization. 12
12. Write short notes on any **two** of the following :— 14
 - (a) Changing Lifestyles due to Globalization
 - (b) Farmers' suicides
 - (c) Advantages of Genetically Modified Crops
 - (d) Problem of suicides among youth.

5

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ५ मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्र. ६ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ७ ते ११ मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्र. १२ अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १ (गुण ५०)

१. भारतातील शहरी समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. १२
२. भारतातील महिलांना भेडसावणाऱ्या विविध समस्यांचे वर्णन करा. १२
३. जमातवादाची कारणे लिहा आणि त्यावरील उपाययोजना सुचवा. १२
४. भारतीय राज्यघटनेची बलस्थाने कोणती ? स्पष्ट करा. १२
५. ग्रामीण स्थानिक स्वशासन वैशिष्ट्ये सविस्तर सांगा. १२
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोघांवर टिपा लिहा :- १४

(अ) मद्यपानाची कारणे	(क) बालमजुरीची समस्या
(ब) एच. आई. व्ही. / एड्स प्रतिबंधात्मक उपाय	(ड) महिलांच्या अनैतिक व्यापाराची कारणे.

विभाग २ (गुण ५०)

७. खाजगीकरणाची संकल्पना सांगून भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम स्पष्ट करा. १२
८. वैश्विक मानवी हक्क जाहिरनामाच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा. १२
९. परिसंस्थेची संरचना आणि कार्याचे वर्णन करा. १२
१०. संघर्षाचा अर्थ काय ? संघर्षाच्या विविध कारणांची चर्चा करा. १२
११. मास्लोच्या "आत्मपुर्ती" सिद्धांताविषयी सविस्तर माहिती लिहा. १२
१२. खालीलपैकी कोणत्याही दोघांवर टिपा लिहा :- १४

(अ) जागतिकीकरणामुळे बदलत्या जीवनपद्धती	(क) जनुकीयदृष्ट्या उन्नत पिकांचे फायदे
(ब) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या	(ड) युवकांमधील आत्महत्येची समस्या.

F. Y. B. A.

Jan
2018

Con. 459-17.

Mareath; (Compulsory Lang)

FC : 5476

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.

(२) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

१. 'निवडक मराठी कथा' या कथासंग्रहाच्या आधारे ग्रामीण जीवनाचे चित्रण व्यक्त करणारा १६
कथांचा आढावा घ्या.

किंवा

'संस्कार' आणि 'लग्न संपल्यावर' या कथांचा आशय स्पष्ट करा.

२. कविता शतकाची मधील प्रबोधनवादी व मानवतावादी कवितांचा परामर्श घ्या. १६

किंवा

'कविता शतकाची' मधील प्रेमविषयक कवितांचा आशय स्पष्ट करा.

३. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :- १४

- (अ) सर्व्हिस मोटार मधील ग्रामीणता
- (ब) 'लग्न संपल्यावर!' कथेतील स्त्री जाणवा
- (क) 'कावड' मधील बाप्या ही व्यक्तिरेखा
- (ड) वळीव कथेतील तात्या.

४. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :- १४

- (अ) 'नवा शिपाई' कवितेचा आशय
- (ब) 'सागरास' कवितेतील देशप्रेम
- (क) 'माझ्या मना बन दगड' मधील सामाजिकता
- (ड) 'एक दिवस मी परमेश्वराला' मधील दलित जाणवा.

५. पुढीलपैकी कोणतेही पाच उपप्रश्न सोडवा. :- ४०

- (अ) खालील कोणत्याही चार विरामचिन्हांची माहिती उदाहरणासहित लिहा.
- (ब) तुम्ही रहात असलेल्या परिसरात मराठी भाषा दिन उत्साहात संपन्न झाला ह्या विषयी बातमी तयार करा.
- (क) सावित्रीबाई फुले महिला बचतगटाची वार्षिक सर्वसाधारण सभा संपन्न झाली या सभेचे इतिवृत्त लिहा.
- (ड) श्री. भिमराव पवार नियत वयोमानानुसार आपल्या सेवेतून निवृत्त होत आहेत. त्यांनी मिलिंद महाविद्यालय औरंगाबाद, प्राचार्यांकडे भविष्य निर्वाह निधीसाठी अर्ज केला आहे या संदर्भातील अर्ज लेखन करा.

[TURN OVER]

७

- (इ) दि. ३१ मार्च २०१६ ला माऊली युवा प्रतिष्ठानचे ग्रंथ प्रकाशित झाले आहेत, सबलतीच्या दरात उपलब्ध आहेत. ग्रंथाची नावे व लेखक कल्पनेने तयार करून जाहिरात लिहा.
- (ई) कार्यालयीन टिप्पणीचे लेखन प्रकार सांगून कोणतीही एक माहितीपर टिप्पणी लिहा.
- (ग) पुढील उताऱ्याचे मराठी भाषांतर करा.

President Kalam has often proclaimed the goal of becoming a developed country by 2020. This is in itself an ambitious and laudatory goal, but we may want to look even beyond this. These desires of military might and Economic clout are probably reactions to our history of prowerlessness and poverty.

- (फ) पुढील उताऱ्याचे सारांश लेखन करा.

पतिव्रता पतीचे नाव घेत नाही त्याप्रमाणे कर्मयोगी आपल्या मताचा उच्चार टाळतो. पण दोन्ही पक्षी आपण अपवाद कल्पू शकू. क्वचित प्रसंग आपले मत मांडण्यास हरकत नाही. पण आपले मत मांडावे, दुसऱ्याचे खंडन करण्याचा मोह टाळावा. मतप्रतिपादनात आपले मत मांडणे आणि दुसऱ्याचे खोडणे असे दोन भाग कल्पिले जातात. पण ते कल्पनेचे आहेत, खरे नाही. दिवा लावणे व अंधार झाडून टाकणे ही जशी दोन कामे तसेच हे दोन भाग. आधी दोन भागच खोटे, त्यातही पुन्हा आपला भर बहुतेक दुसऱ्याचे मत खोडण्यावरच जास्त असतो. दुसऱ्याचे मत खोडले की तेवढ्याने आपले मत सिध्द झालेच असे होत नाही आणि आपले मत सरळ मांडले म्हणजे दुसऱ्याचे मत खोडण्याची जरूर राहत नाही. भूमितीमध्ये युक्लिडने कोठेच खाडाखोड न करता थोडक्यात सरळ सिद्धांत मांडले आहेत. त्या सिद्धान्तांची आज दुनियेवर सत्ता चालते. दुसऱ्याचे मत खोडून काढण्यात त्या मताविषयीचे सूक्ष्म प्रेमच असते. भक्तिभागात जसा प्रेमाने तसा द्वेषानेही ईश्वर मिळतो असे सांगतात. बिभीषण प्रेमाने तरला तर रावण द्वेषाने तरला अशी भाषा संत बोलतात, त्यातला अर्थ हाच आहे. मिल्टनने 'पॅरडाईज लॉस्ट' मध्ये सैतानाच्या अंगी सात्विकतेचा ज्याला मनापासून इतका द्वेष दाखवून त्याच्याविषयी वाचकांची सहानुभूती उत्पन्न केली आहे. सात्विकतेचा ज्याला मनापासून इतका द्वेष वाटतो त्याच्या मनात सूक्ष्मरूपाने सात्विकता वसत आहे, तसेच तामसपणाचा जोरजोराने निषेध करित बसणाऱ्या माणसात आतून तामसपणा चिकटलेला आहेच, यात शंका नाही.

१. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए :--

१४

(क) "मदिरा की वह नदी बहाती आती,
थके हुए जीवों को लह सस्नेह
प्याला वह एक पिलाती,
सुलाती उन्हें अंक पर अपने
दिखलाती फिर विस्मृति के वह कितने मीठे सपने।"

अथवा

"दाने आए घर के अंदर कई दिनों के बाद
धुआँ उठा आँगन से ऊपर कई दिनों के बाद
चमक उठी घर भर की आँखे कई दिनों के बाद
कौए ने खुजलाई पांखे कई दिनों के बाद।"

(ख) "संस्कृत का श्लोक है कि एक बार रेती रगड़कर तेल भी मिल जाए ; खरगोश के सींग उग आवें,
परन्तु मूर्ख का हृदय क्षणभर भी नहीं बदलता।"

अथवा

"पुलिस मानती नहीं। गरीब को कौन मरेगा, इसमें रखा क्या है। बिना अच्छी आर्थिक स्थिति के
आपकी इस देश में हत्या नहीं हो सकती।"

२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :--

२४

(ग) 'अपनी केवल धार' कविता में मनुष्य की असहायता का यथार्थ चित्रण है, स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'मोचीराम' कविता के माध्यम से कवि क्या कहना चाहता है ? प्रकाश डालिए।

(घ) दिल्ली यात्रा' हेतु लेखक शंकर पुणतांबेकर को किन-किन तकलीफों से गुजरना पड़ा ?

अथवा

'घूस एक चिकनाई है' व्यंग्य निबंध वर्तमान व्यवस्था की पोल खोलता है, स्पष्ट कीजिए।

३. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :--

१०

(प) 'पुष्प की अभिलाषा' कविता का केंद्रिय भाव लिखिए।

अथवा

(फ) 'मौत की राजनीति' निबंध के व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए।

४. (अ) निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :--

१०

(त) 'सिद्धि हेतु स्वामी गए' कविता में नारी पीड़ा।

अथवा

'रोटी' कविता का आशय।

(थ) 'भोलाराम का जीव' निबंध का व्यंग्य।

अथवा

'अंगद के पाँव' के मित्र।

[TURN OVER

(आ) निम्नलिखित प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर लिखिए :--

- (१) सिद्धि-हेतु कौन गए थे ?
- (२) पुष्प की अभिलाषा क्या है ?
- (३) इस समाधि में क्या छिपी हुई है ?
- (४) संध्या-सुन्दरी किसकी नदी बहाती आई है ?
- (५) कवि ने हिम-किरीट किसे कहा है ?
- (६) कई दिनों तक किसकी हालत शिकस्त रही ?
- (७) देशवासी किस दिवानगी में डूबे है ?
- (८) 'प्रधानमंत्री क्यों नहीं हँसते ?' निबंध के लेखक कौन हैं ?
- (९) बुद्धिजीवी का किसमें योगदान होता है ?
- (१०) किसका स्थानांतरण हुआ था ?
- (११) आदमी कब बोर नहीं होता ?
- (१२) 'भोलाराम का जीव' निबंध के लेखक का नाम लिखिए ।

१२

५. (ट) आपके मित्र तेजस ने बी.ए. में स्वर्ण-पदक प्राप्त किया है। उसे बधाई पत्र लिखिए।

८

अथवा

बैंक ऑफ महाराष्ट्र, कुर्ला शाखा में हिन्दी अधिकारी पद हेतु आवेदन पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

(ठ) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर निबंध लिखिए :--

- (१) युवा पीढ़ी और नैतिक मूल्य।
- (२) युवा वर्ग और रोजगार की समस्या।
- (३) एक मतदाता की आत्मकथा।
- (४) मेरी प्रिय पुस्तक।

१२

६. (ब) निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ बताते हुए वाक्य में प्रयोग कीजिए :--

- (१) अपना उल्लू सीधा करना।
- (२) पहाड़ टूट पड़ना।

२

(भ) निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध रूप में लिखिए :--

- (१) अभिषेक को दया आ जाता है।
- (२) प्रदेश को आपका जरूरत है।

२

(म) निम्नलिखित वाक्यों का काल परिवर्तन कीजिए :--

- (१) वह पुस्तक पढ़ रहा है। (सामान्य भूतकाल)।
- (२) चाचा का बड़ा लड़का पागल हो गया। (पूर्ण वर्तमान)

२

(य) कोष्ठक की सूचना के अनुसार वाक्यों में परिवर्तन कीजिए :--

- (१) उसने चिट्ठी लिखी। (प्रश्नार्थक वाक्य)
- (२) भारत शांति प्रिय देश नहीं है। (विधि वाक्य)

२

(र) निम्नलिखित संज्ञा शब्दों में लिंग परिवर्तन कीजिए :--

- (१) पुत्र (२) डिब्बा (३) लुहार (४) गुरु।

२

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 461-17.

Urdu (Compulsory Lang.)

FC : 5831

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. :

ہدایت :- ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال مراد نقل کیجیے۔

Q. No. Marks

20

سوال نمبر ۱ - درج ذیل سے کسی ایک شعرا پر مضمون لکھیے۔

۱- میرالسنیدہ ادیب

۲- ایک یادگار سخن

۳- سوشل میڈیا اور نوجوان

۴- آزاد کی شعرا

۵- اے! یہ اللہ کی

TURN OVER

- سوال ۲ - مذکورہ ذیل سے کوئی پانچ محاوروں کے معنی لکھیے اور جملوں میں استعمال کیجیے -
- 10
- ۱- آرام حرام کرنا ۲- سنت کرنا ۳- چراغ گل ہونا ۴- رشک آنا
 - ۵- پانی پانی ہونا ۶- زبان بڑانا ۷- انگلیں کھولنا ۸- منہ لیسورنا
 - ۹- آبرورکھنا ۱۰- راہ دکھانا

- سوال ۳ - کسی ایک آیت پر سیر حاصل کیجئے -
- 15
- ۱- سیریلے درویش کی
 - ۲- ایک وصیت کی تعمیل
 - ۳- سب گزیدہ

- سوال ۴ - کسی ایک نظم کا شعری جائزہ کیجئے -
- 15
- ۱- دعائے خیر
 - ۲- تاج محل
 - ۳- ابن مریم

سوال ۱۵۔ مذکورہ ذیل سے کسی عبارت کی سیاق و سباق کے حوالے سے وضاحت کیجئے۔ ۱۵

۱۔ اسلام سے پہلے گورب کی قومیں رسمیں علوم و فنون سے بالکل بے بہرہ تھیں، تاہم ان خانہ بدوش صحراؤں میں علمی مذاق کی جان پائی جاتی تھی۔ نظم و نثر ان کا مایہ خمیر تھا۔ لکھنؤ سے دور طوطی و بیل کی طرح محض نچرل فصیح اللسان نہ تھے، بلکہ وضاحت و بلاغت کے رفیق نلتوں تک ان کی نگاہ پہنچی تھی۔

۲۔ بچپن میں والدین کی اطاعت اور شادی کے بعد شوہر کی رضامندی کو پروا نہ تھی خیال کرے۔ خانگی شیرازہ اس کی ذات سے بندھا ہوا ہے۔ خاندان کی سرپرستی اس کے حم سے قائم رہیں۔ صحیح معنی میں "اہل خانہ" ثابت ہو۔ اولاد کو تربیت کے بہترین راستے پر ڈال سکے۔

۳۔ تم میرے سامنے سر خرو اور سر بند ہو کر آؤ۔ تم نے مجھے ایک انوکھی اور نوبلی زندگی دی ہے جو تمہارے بغیر میں نہ پاسکتی تھی۔ ایک شاعر کی بیوی ہونا کوئی معمولی مرتبہ نہیں اختر! میں اکثر سوچتی ہوں کہ اگر احساس کی یہ لطافتیں میرے حصے کی نہ ہوتیں تو یہ زندگی کتنی بے کیف ہوتی۔

۴۔ میں فطر تارقیو العلب واقع ہوا ہوں اور طبیعت میں ایسی باتوں کا سہارا بالکل نہیں ہے۔ ان کے جانے کے بعد "جب لاد چلے بنجارا" والا موڈ طاری ہو جاتا ہے اور حالت یہ ہوتی ہے کہ ہر پرچھائیں محبت اور ہر سعید چیز فریشتہ دکھائی دیتی ہے۔ ذرا آنکھ لگتے ہے تو بے ربط خواب دیکھنے لگتا ہوں۔ گویا کوئی "کولت" یا بالخصوص نفسانی انسانہ سانے تھک ہوا ہے۔

[TURN OVER

- سوال 4
(الف)
- ۱- دل ہے داغِ جگر ہے ٹکڑے، اُنسو سارے خون سوتے
لو ہو پانی ایک کرے یہ عشقِ لادہ عذاراں ہے
- ۲- جو دیکھتے تری کے زنجیرِ زلف کا عالم
اسیر ہونے تک آزاد آرزو کرتے
- ۳- واں سے نکلے تے پھر نہ فرغت ہوئی نصیب
اُسودے کے جان تری انجن میں تھے
- ۴- وعدے کی وفام سے نہ ہوئی، گو جان پہ ستر بنی گئی
گر جھوٹا ہوں، جھوٹا ہی ہے، اب تم کو جھوٹا کون کرے
- ۵- اچھے فضل جوں کچھ تو کرو دیوانو
اب ہر محراب کی طرف سایہ نکلن جاتے ہیں
- ۱۵
- (ب) کسی ایک بند کو شرح کیے۔

- ۱- یاں اُدھی ہے مارے اور اُدھی ہے نور
یاں اُدھے ہے پاسے اور اُدھی ہے دور
- کُل اُدھے کا سن و قبح میں ہے یاں ظہور
سبھاں بھی اُدھے ہے، جو کرنا ہے مگر فرور
- اور باری، ارہ نما ہے، سو ہے وہ بھی اُدھے
- ۲- تم کون ہو حسین ہے مختارِ خشت و تر
ان کے سوا ہے کون شہنشاہِ مجرب
- دیوِ نساد سرگاہ بڑھوئے اگر ادھر
سیدوں کا یاں عمل ہے نہیں کیا نہیں خبر
- سبقت کسی نہ ہم ہیں کرتے ٹرائی میں
بس تمہ دیا کہ باتوں نہ رکھنا ٹرائی میں
- ۳- کیا تم سے بتائیں عرفانی کیا تھے
بچیں کیا حیرت نما، جوانی کیا تھے
- یہ گل کی مہکتے وہ ہوا کا جھوکا
اک موج مٹا تھی زرد کمانی کیا تھی

F.Y.B.A.

Con. 462-17.

French (compulsory Lang)

FC : 5148

Jan
2018

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) Use of **dictionary** is **not allowed**.
(2) **All** questions except Question No.1 is to be answerd in **French**.
(3) **All** questions are **compulsory**.
(4) Question No. 3 A is based on **Revised Syllabus**. Question No. 3B is based on **Old Syllabus**. Attempt either Question No. 3A or Question No. 3B.

Texts : (1) **Revised Syllabus:** 'Maigret et la Jeune morte' - Georges Simenon.
(2) **Old Syllabus :** 'Un Noël de Maigret' - Georges Simenon

1. Traduisez en anglais

20

Les français cultivent beaucoup les sports, surtout depuis la guerre. Presque tous les jeunes gens font partie d'une société sportive ou athlétique. Sous l'influence de l'Angleterre et de l'Amérique, la culture physique occupe maintenant une place importante dans les écoles et dans la vie française. Les jeunes gens jouent au football, au tennis, et à d'autres jeux. Ils s'exercent à la course, à la natation, au canotage. Dans les lycées on apprend surtout la boxe et l'escrime. Le base-ball, le jeu américain par excellence est peu connu en France comme dans les autres pays. Les jeunes filles françaises s'exercent aussi à toutes sortes de jeux athlétiques et de sports. Elles sont particulièrement habiles au tennis. Cependant les sports n'occupent pas une place aussi considérable dans les écoles françaises que dans les écoles anglaises.

2. (a) Récrivez les phrases suivantes selon les indications entre les parenthèses :—

10

- (i) Elle est _____ Delhi. (Remplissez avec une préposition convenable)
- (ii) Sophie ne joue jamais. (Mettez à l'affirmatif)
- (iii) Donne-moi des fleurs ! (Remplacez le nom par un pronom convenable)
- (iv) Montrez-le-nous ! (Mettez au négatif)
- (v) Il veut de l'argent. (Posez une question pour cette réponse)
- (vi) Voici un enfant. Nous aimons cet enfant (Joignez les deux phrases par un pronom relatif)
- (vii) 11h50 (Quelle heure est-il ? Ecrivez en lettres)
- (viii) Nous mangerons des gâteaux. (Mettez au passif)
- (ix) Le sac est plein. (Donnez le contraire du mot souligné)
- (x) En été l'oiseau chante, la feuille reverdit. (Mettez au pluriel)

[TURN OVER

15

(b) Mettez les verbes entre les parenthèses au temps convenable

10

- (i) (Faire) votre travail !
- (ii) Cécile et Marie sont (aller) au cinéma.
- (iii) Vous voulez (se lever) tôt.
- (iv) Ils ont (acheter) une voiture.
- (v) En (venir) du jardin elle a rencontré son ami.

3. Qs. 3A is based on Revised Syllabus 'Maigret et la Jeune morte' by Georges Simenon and 30
Qs.3B is based on Old Syllabus 'Un Noël de Maigret' by Georges Simenon.
Attempt Qs. 3A or Qs.3B.

(a) Revised Syllabus: 'Maigret et la Jeune morte' - Georges Simenon

Répondez aux questions suivantes (3 de votre choix)

- (i) Faites un portrait de Maigret.
- (ii) Quand et comment Louise a-t-elle reçu la lettre de Jeanine ?
- (iii) Qui est Logon ? Pourquoi st-il mécontent ?
- (iv) Qui est Julius Van Cram ? Quelle est sa relation avec Louise ?
- (v) Qu' est-ce qui se passe sur la place Vintimille ?

(b) Old Syllabus: 'Un Noël de Maigret' - Georges Simenon

Répondez aux questions suivantes (3 de votre choix) :—

- (i) Qui est Julien Boissy ? Que lui était-il arrivé ?
- (ii) Qu' est-ce qui se passe chez les Martin la veille de Noël ?
- (iii) Quelle est la réaction de Mme. Martin lors des visites des deux chauffeurs de taxi et du marchand d valises ?
- (iv) Faites un portrait de Maigret.
- (v) Quels renseignements Maigret demande-t-il à Lucas de chercher ?

4. Lisez le texte suivant et répondez aux questions qui suivent.

Mme. Dupré a lu dans le journal qu' il y a une vente d' occasion dans un grand magasin. Le plus souvent elle se lève tard mais aujourd' hui elle s' est levée plus tôt et elle s' est habillée plus rapidement que d' habitude. Aussitôt après le déjeuner elle est allée au magasin où elle a rencontré une de ses amies, Mme Aulard. Elles ont d' abord regardé plusieurs étoffes. « Ceci est bon. Oui mais ceci est meilleur que cela. C' est la meilleure étoffe du magasin. » Ensuite elles sont allées regarder les chapeaux et elles en ont essayé plusieurs. « C' est combien ce chapeau ? a demandé Mme Dupré. C' est vingt francs, madame, a répondu la vendeuse. C' est bon marché, a dit Mme. Aulard. C' est meilleur marché que dans les autres magasins. Mais qui est cet horrible monsieur qui nous regarde ? Tiens ! C' est mon mari !

- (a) Répondez aux questions suivantes 12
- (i) Qu' est-ce que Mme. Dupré a lu dans le journal ?
 - (ii) Pourquoi Mme. Dupré se lève tôt ce matin ?
 - (iii) Qui a-t-elle rencontrée au magasin ?
 - (iv) Qui est cet horrible monsieur qui regarde Mme. Aulard ?
 - (v) Que font Mme. Dupré et Mme. Aulard dans le magasin ?
 - (vi) Donnez un titre convenable à ce texte.
- (b) Dites Vrai ou Faux 1
- (i) Mme. Dupré se lève de bonne heure chaque jour.
 - (ii) L'horrible monsieur est un voleur.
- (c) Donnez le contraire de : le meilleur, tard 1
- (d) Donnez l'infinif de: vendu, tiens 1
5. Ecrivez une composition sur UN des sujets suivants (150 mots) 15
- (a) Ma ville natale
 - (b) Les livres que j'aime
 - (c) L'importance de l'ordinateur
-

Jan
2018

F.Y.B.A.

Con. 539-18.

Psychology - (Paper - I)
(3 Hours)

FC-5146

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt any five questions.

(2) All questions carry equal marks.

1. Explain in detail the correlational and experimental methods used in Psychology. 20
2. Write short notes on any four of the following :— 20
 - (a) Neurons as building blocks
 - (b) The Peripheral Nervous System
 - (c) Brain Stem
 - (d) Pituitary Gland and Hypothalamus
 - (e) Organization of the nervous system
 - (f) Differences between male and female brains.
3. (a) Describe in detail various sleep disorders. 10
(b) Write a detailed note on Hypnosis. 10
4. Briefly explain the Associative Learning. 20
5. Explain in detail the Information Processing Model. 20
6. (a) Discuss the theories of Intelligence. 10
(b) Discuss the concept of Emotional Intelligence. 10
7. Define the concept of motivation and describe various theories of Motivation. 20
8. Discuss the types, causes and reaction to stress in detail. 20
9. Write short notes on any four of the following :— 20
 - (a) Freud's divisions of Personality
 - (b) Neo-Freudian Theories
 - (c) Humanism and personality
 - (d) The biology of personality
 - (e) Projective Tests
 - (f) Five factor model of Personality.
10. Why do psychologists use statistics ? Calculate the mean, median and mode for given data :— 20

7	12	15	12	13	12	14	8	10
---	----	----	----	----	----	----	---	----

[TURN OVER

18

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.

१. मानसशास्त्रात वापरल्या जाणाऱ्या सहसंबंध आणि प्रायोगिक अभ्यास पध्दतीचे विस्तृत वर्णन करा. २०
२. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :- २०
- (अ) मज्जापेशी
(ब) सीमागत मज्जासंस्था
(क) मज्जास्कंध
(ड) पियुषिका ग्रंथी आणि अधः श्चेतक
(इ) मज्जासंस्थेचे संघटन
(फ) स्त्री व पुरुष मेंदूमधील भेद.
३. (अ) निद्रा विकृतीच्या विविध प्रकारांचे विस्तृत वर्णन करा. १०
(ब) संमोहन या संकल्पनेवर विस्तृत टिप लिहा. १०
४. साहचर्याद्वारे अध्ययन (Associative Learning) या विषयाचे थोडक्यात वर्णन करा. २०
५. माहिती प्रक्रियाकरण प्रारूपाचे विस्तृत वर्णन करा. २०
६. (अ) बुध्दीमत्ता सिध्दांतांची चर्चा करा. १०
(ब) भावनीक बुध्दीमत्ता या संकल्पनेचे वर्णन करा. १०
७. प्रेरणा या संकल्पनेची व्याख्या द्या आणि प्रेरणेच्या विविध सिध्दांतांचे वर्णन करा. २०
८. तणावाची कारणे, प्रकार व प्रतिक्रियांचे विस्तृत वर्णन करा. २०
९. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :- २०
- (अ) फ्रॉइडचे व्यक्तीमत्वाचे वर्गीकरण
(ब) Neo-Freudian सिध्दांत
(क) व्यक्तीमत्वाचा मानवतावादी दृष्टिकोन
(ड) व्यक्तीमत्वाचा जैविक दृष्टिकोन
(इ) प्रक्षेपण चाचणी
(फ) व्यक्तीमत्वाचा पाच-घटक सिध्दांत
१०. मानसशास्त्रज्ञ संख्याशास्त्राचा वापर का करतात ? खाली दिलेल्या प्राप्तांकांचा मध्य, मध्यगा व बहुलक काढा. २०

7	12	15	12	13	12	14	8	10
---	----	----	----	----	----	----	---	----

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No.1 and 6 are compulsory.
(2) Attempt any two questions from the remaining question from each section.
(3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. (a) Explain the briefly the following concepts (Any four) :— 8
(i) Managerial Economics
(ii) Price Elasticity of demand
(iii) Marginal Utility
(iv) Income effect
(v) Indifference curve
(vi) Variable cost
(b) Distinguish between (Any two) :— 6
(i) Positive Economics and Normative Economics
(ii) Cross Elasticity and Promotional Elasticity of demand
(iii) Internal and External Economies of Scale
2. (a) Explain the meaning and scope of micro Economics. 9
(b) What are the determinants of demand ? 9
3. (a) Describe the law of Equi-marginal utility. 9
(b) Write a note on Revealed preference theory. 9
4. (a) Critically examine the law of variable proportions. 9
(b) Explain various diseconomies of scale. 9
5. Write note on (Any Two) :— 18
(a) Ceteris paribus assumption
(b) Importance of micro economics
(c) Consumers Surplus
(d) Learning Curve

[TURN OVER

Section II

6. (a) Explain briefly the following concepts (Any four) :— 8
- (i) Oligopoly
 - (ii) Marginal revenue
 - (iii) Dumping
 - (iv) Product differentiation
 - (v) Profit maximisation
 - (vi) Internal rate of return
- (b) Distinguish between (Any two):— 6
- (i) Total Revenue and Average Revenue
 - (ii) Full Cost Pricing and Marginal Cost Pricing
 - (iii) Normal Profit and Excess Profit
7. (a) What are features of Perfect Competition ? 9
- (b) Describe the relationship between Total Revenue, Average Revenue and Marginal Revenue under monopoly. 9
8. (a) Explain the Kinky demand curve. 9
- (b) Draw the short run equilibrium under monopolistic competition. 9
9. (a) Explain the various objectives of pricing policy. 9
- (b) Discuss the meaning and significance of capital budgeting. 9
10. Write notes on (Any Two) :— 18
- (a) Break-even point analysis
 - (b) Features of Oligopoly
 - (c) Wastages under monopolistic competition
 - (d) Payback period method

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ व ६ अनिवार्य आहेत.
(२) उर्वरित प्रश्नांपैकी प्रत्येक विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

- १.(अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :-- ८
(१) व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र
(२) मागणीची किंमत लवचिकता
(३) सिमांत उपयोगिता
(४) उत्पन्न परिणाम
(५) समवृत्ती वक्र
(६) बदलता खर्च
(ब) भेद स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :-- ६
(१) वस्तुस्थिती निदर्शक अर्थशास्त्र व आदर्शनिष्ठ अर्थशास्त्र
(२) अन्योन्य लवचिकता व मागणीची प्रवर्तन लवचिकता
(३) अंतर्गत बचती व बहिर्गत बचती
- २.(अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्राचा अर्थ सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा. ९
(ब) मागणीची निर्धारके कोणती आहेत ? ९
- ३.(अ) समसीमांत उपयोगिता सिद्धांताचे वर्णन करा. ९
(ब) प्रकट पसंति सिद्धांतावर टिप लिहा. ९
- ४.(अ) बदलत्या प्रमाणाच्या नियमाचे टिकात्मक परीक्षण करा. ९
(ब) उत्पादन प्रमाणातील विविध अमितव्ययता स्पष्ट करा. ९
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-- १८
(अ) इतर परिस्थिती कायम गृहित
(ब) सूक्ष्म अर्थशास्त्राचे महत्त्व
(क) उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य
(ड) विद्वत्ता वक्र

[TURN OVER

विभाग २

- ६.(अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :-- ८
- (१) अल्पाधिकार
 - (२) सिमांत प्राप्ती
 - (३) अवपुंजन
 - (४) वस्तूभेद
 - (५) नफा महत्तमिकरण उद्दिष्ट
 - (६) अंतर्गत परतावा दर
- (ब) भेद स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :-- ६
- (१) एकूण प्राप्ती व सरासरी प्राप्ती
 - (२) पूर्ण खर्च व सिमांत खर्च पद्धती
 - (३) सर्वसाधारण नफा व अवाजवी नफा
- ७.(अ) पूर्ण स्पर्धेची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ? ९
- (ब) मक्तेदारी बाजारांतर्गत एकूण प्राप्ती, सरासरी प्राप्ती व सिमांत प्राप्ती यातील संबंधाचे वर्णन करा. ९
- ८.(अ) विकुंचित मागणी वक्र स्पष्ट करा. ९
- (ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा बाजारातील अल्पकालीन समतोल आकृतीच्या सहाय्याने दाखवा. ९
- ९.(अ) किंमत पद्धतीच्या विविध वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करा. ९
- (ब) भांडवली अंदाजपत्रकाचा अर्थ आणि महत्त्व यावर भाष्य करा. ९
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-- १८
- (अ) समच्छेदन बिंदू विश्लेषण
 - (ब) अल्पाधिकाराची वैशिष्ट्ये
 - (क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील अपव्यय
 - (ड) परतावा काळ पद्धती

F.Y. B.A.

Jan

2018

Con. 465-17.

History - (Paper - I)

FC : 5712

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.

(2) All questions carry **equal** marks.

1. Discuss the Socio and Economic condition of Maharashtra upto 1848.
2. Explain growth and significance of Cotton Trade in Mumbai.
3. State the contribution of Prarthana Samaj in the social reform movement of Maharashtra.
4. Discuss the contribution of Moderate leaders in Maharashtra.
5. Comment on any **two** of the following :—
 - (a) Historical Background of Mumbai.
 - (b) Importance of Opium Trade in Mumbai.
 - (c) Savitribai Phule and Womens' Reforms.
 - (d) Non Co-operation Movement.
6. Evaluate the role of Narayan Meghaji Lokhande in the Labour Movement.
7. Discuss the various social movements launched by Dr. Babasaheb Ambedkar.
8. Describe the Role of various leaders in the Sanyukta Maharashtra Movement.
9. Evaluate the contribution of Press in the Socio-Religious Reforms Movement in Maharashtra.
10. Write short notes on any two of the following :—
 - (a) Textile Mills.
 - (b) Mahatma Jyotirao Phule and Peasants Movement.
 - (c) Swami Ramanand Teerth.
 - (d) Development in Cinema.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. १८४८ पर्यंतच्या महाराष्ट्रातील सामाजिक व आर्थिक स्थितीची चर्चा करा.
२. मुंबईतील कापड व्यापाराचा उदय आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
३. महाराष्ट्राच्या सामाजिक सुधारणा चळवळीतील प्रार्थना समाजाचे योगदान स्पष्ट करा.
४. महाराष्ट्रातील मवाळ नेत्यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोघांवर टिपा लिहा :--
 - (अ) मुंबईची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.
 - (ब) मुंबईतील अफुच्या व्यापाराचे महत्त्व.
 - (क) सावित्रीबाई फुले आणि स्त्री सुधारणा.
 - (ड) असहकार आंदोलन.
६. कामगार चळवळीत नारायण मेघाजी लोखंडे यांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
७. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी सुरु केलेल्या विविध सामाजिक चळवळींची चर्चा करा.
८. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील विविध नेत्यांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
९. महाराष्ट्रातील सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळीत वृत्तपत्रांच्या योगदानाचे मूल्यामापन करा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोघांवर टिपा लिहा :--
 - (अ) कापड गिरण्या.
 - (ब) महात्मा ज्योतिराव फुले आणि शेतकरी चळवळ.
 - (क) स्वामी रामानंद तीर्थ.
 - (ड) चित्रपट सृष्टीचा विकास.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 464-17.

Sociology - (Paper-I)

FC : 5509

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. :(1) Attempt any five questions.

(2) All questions carry equal marks. (20 Marks each)

1. Define Sociology. Explain the Scientific features of Sociology. 20
2. Explain Culture and discuss its factors and characteristics. 20
3. Highlight the nature of hunting and industrial Society. 20
4. Define Social Group. Distinguish between primary group and secondary group. 20
5. Discuss caste, class and age as a bases of Social Stratification. 20
6. Define Social Institution. Explain it's significance. 20
7. Analyse religion with reference to church, sect and cult. 20
8. Explain the term Socialization. Discuss any two agencies of Socialization. 20
9. Define Social change. Explain theories of Social Change. 20
10. Write short notes on any two :—
 - (a) Sustainable Development 10
 - (b) Scope of Sociology 10
 - (c) Capitalism 10
 - (d) Political Socialisation. 10

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्न-पत्रिका अवश्य पहावी.

१. समाजशास्त्राची व्याख्या द्या आणि समाजशास्त्राची शास्त्रीय स्वरूपाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. २०
२. संस्कृती स्पष्ट करून तिचे घटक व वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा. २०
३. शिकारी आणि औद्योगिक समाजाच्या स्वरूपावर प्रकाश टाका. २०
४. सामाजिक गटाची व्याख्या सांगून प्राथमिक आणि दुय्यम गटांमधील भेद नमूद करा. २०
५. सामाजिक स्तरीकरणआचा मूळ आधार म्हणून जात, वर्ग आणि वय या विषयी चर्चा करा. २०
६. सामाजिक संस्थांची व्याख्या देऊन सामाजिक संस्थेचे महत्त्व विशद करा. २०
७. धर्माचा संदर्भ देऊन चर्चा, संप्रदाय आणि पंथ यांचे विश्लेषण करा. २०
८. सामाजिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा. सामाजिकीकरणाच्या कोणत्याही दोन माध्यमावर प्रकाश टाका. २०
९. सामाजिक परिवर्तनाची व्याख्या सांगून सामाजिक परिवर्तनाचे सिध्दांत स्पष्ट करा. २०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा (प्रत्येकी १० गुण) :-
 - (अ) चिरंतर विकास १०
 - (ब) समाजशास्त्राची व्याप्ती १०
 - (क) भांडवलवाद १०
 - (ड) राजकीय सामाजिकीकरण. १०

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 471-17.

Political Science - (P.D)

FC : 5928

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt any **five** questions of which atleast **two** must be form **each** section.
(2) Answer books to **both** sections should be **tied** together.
(3) All questions carry **equal** marks (20 marks).

Section I

1. Define Political Science and discuss its nature and scope.
2. What is state ? Give important elements of state.
3. Write meaning of sovereignty and discuss basic characteristics of sovereignty.
4. Explain the concept of political obligation and give various grounds of political obligation.
5. Write short notes (any two) :-
 - (a) Experical approach to the study of political science
 - (b) Nationalism
 - (c) Power
 - (d) Civil Disobedienc.

Sectin II

6. Define the term Justice and examine the concept of distributive justice in detail.
7. What do you mean by rights ? Explain various types of rights.
8. Give important features of non-Democratic form of Government.
9. Define Ideology and state the significance of Ideology.
10. Write short notes (any two) :-
 - (a) Equality
 - (b) Economic Rights
 - (c) Democracy in India
 - (d) Gandhism.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन असे एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग १

१. राज्यशास्त्राची व्याख्या करा व राज्यशास्त्राच्या स्वरूपाची व व्याप्तीची चर्चा करा.
२. राज्य म्हणजे काय ? राज्याचे महत्त्वाचे घटक द्या.
३. सार्वभौमत्वाचा अर्थ लिहा व सार्वभौमत्वाच्या मुलभूत वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
४. राजकीय आबंधन ही संज्ञा विशद करा व राजकीय आबंधनाचे विविध आधार द्या.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 - (अ) राज्यशास्त्राच्या अभ्यासातील अनुभववादी (वास्तवादी) दृष्टिकोन
 - (ब) राष्ट्रवाद
 - (क) सत्ता
 - (ड) सविनय कायदेभंग.

विभाग २

६. न्याय ह्या संज्ञेची व्याख्या करा व वितरणात्मक न्याय ह्या संकल्पनेचे सविस्तरपणे परीक्षण करा.
७. हक्क म्हणजे काय ? हक्काचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
८. बिगर-लोकशाही शासन व्यवस्थेची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये द्या.
९. विचारप्रणालीची व्याख्या करा व विचारप्रणालीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 - (अ) समानता
 - (ब) आर्थिक हक्क
 - (क) भारतातील लोकशाही
 - (ड) गांधीवाद.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 458-17.

Commence (Paper - I)

FC : 5243

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the meaning of the following terms (any five) :- 10
- | | |
|------------------|-----------------------|
| (a) Business | (f) Social Objectives |
| (b) Profession | (g) Commercial Banks |
| (c) Employment | (h) Debit Card |
| (d) Time Deposit | (i) Fire Insurance |
| (e) Demand Draft | (j) Chain Store. |
2. Answer any three questions of the following :- 30
- (a) Explain briefly different kinds of banks.
(b) What are economic objectives of business ?
(c) Define Mortgage. Explain its different types.
(d) What is a cheque ? Explain various types of cheque.
(e) Explain the process of obtaining a policy of Life Insurance.
(f) Distinguish between Life Insurance and Marine Insurance.
3. Write short notes on any two of the following :- 10
- | | |
|-------------------|-----------------------------|
| (a) Mail Transfer | (c) Functions of Wholesaler |
| (b) E-Banking | (d) Types of Lien. |

Section II

4. Explain the meaning of the following terms (any five) :- 10
- | | |
|-------------------------|-------------------------|
| (a) Minor Partner | (f) Preference Shares |
| (b) Prospectus | (g) Corporative Society |
| (c) Limited Partnership | (h) Motion |
| (d) Quorum | (i) Joint Stock Company |
| (e) Director | (j) Resolution. |
5. Answer any three questions of the following :- 30
- (a) Explain merits and demerits of Sole Trading Business.
(b) Explain functions of Company Secretary.
(c) Distinguish between Memorandum of Association and Articles of Association.
(d) Explain types of partnership.
(e) What are sources of raising Ownership Capital ?
(f) Define Bonus Shares. Explain effects of Bonus Shares.
6. Write short notes on any two of the following :- 10
- | | |
|--------------------------|---------------------------|
| (a) Company organisation | (c) Membership of Company |
| (b) Bond | (d) Partnership Deed. |

[TURN OVER

30

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा :- १०
 (अ) व्यवसाय (फ) सामाजिक उद्दिष्टे
 (ब) खास ज्ञान (प्रोफेशन) (ग) व्यापारी बँका
 (क) नोकरी (ह) डेबीट कार्ड
 (ड) मुदत ठेवी (च) आग विमा
 (इ) डिमांड ड्राफ्ट (डी.डी.) (छ) साखळी दुकाने.
२. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :- ३०
 (अ) विविध प्रकारच्या बँकाची थोडक्यात माहिती द्या.
 (ब) व्यावसायाची आर्थिक उद्दिष्टे कोणती आहेत ?
 (क) 'गहाण' व्याख्या लिहा. त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 (ड) चेक म्हणजे काय ? त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 (इ) आयुर्विमा पॉलिसी घेण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 (फ) आयुर्विमा व सागरी विमा ह्यातील फरक स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- १०
 (अ) मेल ट्रान्सफर (क) धारक व्यापाऱ्याची कार्ये
 (ब) इ-बँकिंग (ड) ताबा हक्काचे प्रकार.

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा :- १०
 (अ) अज्ञान भागीदार (फ) अग्रहक्काचे भाग
 (ब) माहिती पत्र (ग) सहकारी सोसायटी
 (क) मर्यादित भागीदारी (ह) प्रस्ताव
 (ड) गण संख्या (च) कंपनी
 (इ) संचालक (छ) ठराव.
५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :- ३०
 (अ) एकल व्यापारी संघटनेचे फायदे व तोटे लिहा.
 (ब) कंपनी चिटणीसाची कार्ये स्पष्ट करा.
 (क) घटना पत्रक व नियमावली यातील फरक स्पष्ट करा.
 (ड) भागीदारीचे प्रकार विषद करा.
 (इ) मालकीचे भांडवल कोणकोणत्या पद्धतीने गोळा करता येते हे स्पष्ट करा.
 (फ) बोनस भागाची व्याख्या लिहा. बोनस भागांचे परिणाम सांगा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा :- १०
 (अ) कंपनी संघटना (क) कंपनीचे सभासदत्व
 (ब) बॉन्ड (ड) भागीदारीचा करार.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 478-17.

Geography - (Paper - I)

FC-5849

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No.1 is compulsory.
(2) Answer any four questions from 2 to 9.
(3) Answers supported with **diagram** will be given extra credit.
(4) Attach **map** supplement to the **main** answer book.
(5) **Figures** to the right indicate full marks.

1. Refer to the map supplement on page-03 and 04. 20
2. (a) Define and explain the nature and scope of subject geography. 10
(b) Give an account of distribution of land and water on the earth's surface. 10
3. (a) With examples explain differences between rocks and minerals. 10
(b) Explain the process of formation of sedimentary rocks. 10
4. Write a detail about various erosional and depositional landforms formed by river. 20
Draw suitable diagrams.
5. Describe with illustrations the erosional and depositional landforms produced by ground water. 20
6. With the help of suitable diagrams explain the erosional landforms produced by wind in arid region. 20
7. (a) Write in detail about composition and importance of atmosphere. 10
(b) Write in short about vertical distribution of temperature in the atmosphere. 10
8. (a) Write a short note on air pressure belts on the earth surface. 10
(b) Write a short note on local winds. 10
9. (a) Define precipitation. State the process involved in precipitation. 10
(b) 'Salinity of sea-water varies from place to place'. Explain with example. 10

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

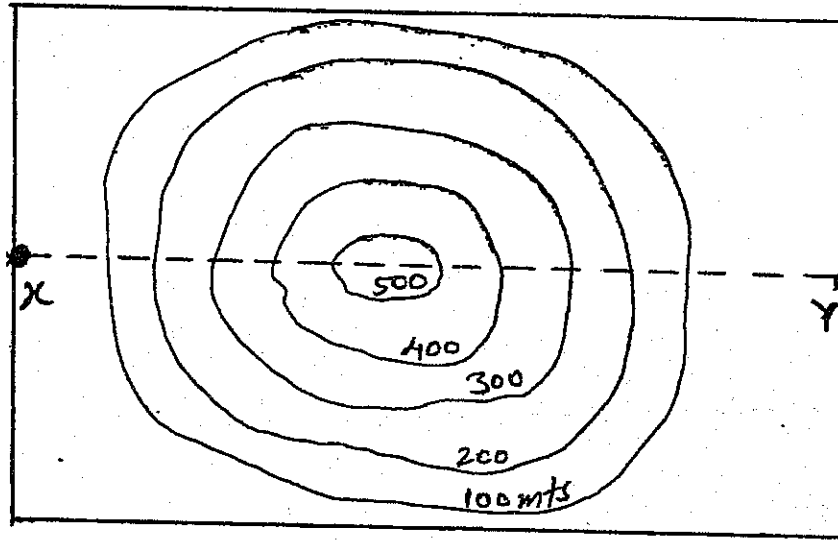
- सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे.
 (२) प्रश्न क्र. २ ते ९ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (३) आकृत्यांसहीत उत्तरांना अधिक गुण मिळतील.
 (४) नकाशा पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
 (५) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- | | |
|--|----|
| १. नकाशा पुरवणी पहा. (पान नं. ३ व ४ पहा) | २० |
| २. (अ) भूगोल विषयाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) पृथ्वीवरील पाणी व जमीन यांचे वितरण स्पष्ट करा. | १० |
| ३. (अ) खडक व खनिजे यांच्यामधील फरक उदाहरणासहीत स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) स्तरीत खडक तयार होण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. | १० |
| ४. नदिच्या खणन कार्यामुळे व संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे आकृतीसह स्पष्ट करा. | २० |
| ५. भूमीगत पाण्याच्या खणन व संचयन कार्यामुळे तयार होणाऱ्या भूरूपांचे विवेचन करा. | २० |
| ६. सुयोग्य आकृतीच्या साहाय्याने वाऱ्यांच्या खणन कार्यामुळे ओसाड प्रदेशात निर्माण होणारी भूरूपे स्पष्ट करा. | २० |
| ७. (अ) वातावरणाची संरचना व महत्त्व सविस्तर लिहा. | १० |
| (ब) वातावरणातील तापमानाचे उभे वितरण थोडक्यात लिहा. | १० |
| ८. (अ) पृथ्वीवरील वायुभार पट्टे यावर टीप लिहा. | १० |
| (ब) स्थानिक वारे यावर टीप लिहा. | १० |
| ९. (अ) 'वृष्टी' ही संज्ञा विशद करा. वृष्टिनिर्मातीतील विविध प्रक्रिया सांगा. | १० |
| (ब) 'समुद्राच्या पाण्याची क्षारता वेगवेगळ्या ठिकाणी विभिन्न असते' उदाहरणाच्या साहाय्याने स्पष्ट करा. | १० |

N.B. : (1) Attach map supplement to the main answer book.
(हे पान मुख्य उत्तरपत्रिकेला जोडा.)

1. (a) Draw cross section along the line xy and identify the landform.
X-Y रेषवर छेद काढा व भूरूपे ओळखा.

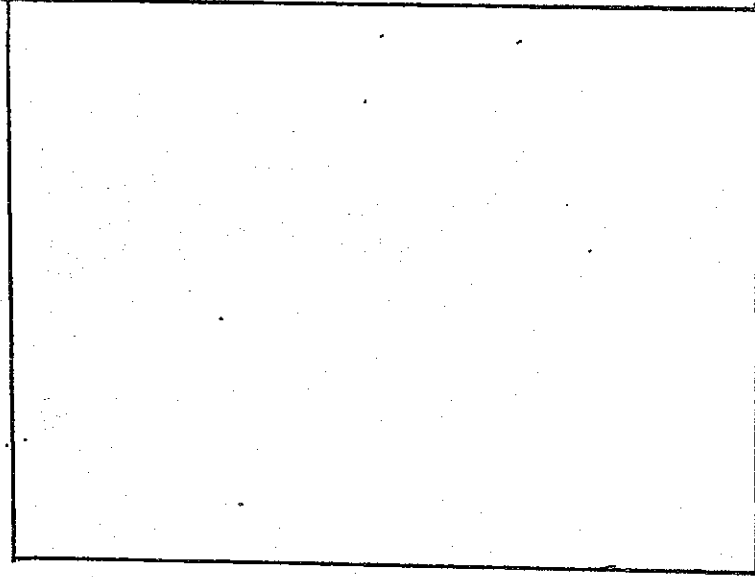
10



Draw space to draw cross-section.
छेद काढण्यासाठी जागा.

1. (b) Draw a neat diagram of a 'Wind Vane' and explain its functions.

10



For Diagram

आकृतीकरीता

Explanation : स्पष्टीकरण

F.Y.B.A.

Jen
2018

Con. 480-17. Philosophy - (Paper - I)

FC-5477

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) From **Section I** attempt any **two** questions from Question Nos. 1 to 4 and Question No. 5 is **compulsory**.
(2) From **Section II** attempt any **two** questions from Question Nos. 6 to 9 and Question No. 10 is **compulsory**.
(3) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.

Section I

1. Discuss the nature of Ethics as a normative science. 16
2. What is ethical objectivism? State the arguments in favour of ethical objectivism. 16
3. Elaborate the notion of Purushartha. 16
4. Discuss the four Noble Truths and Eight fold path of Buddhist ethics. 16
5. Write short notes on any **two** of the following :— 18
 - (a) The main branches of Philosophy.
 - (b) Plato's Cardinal Virtues.
 - (c) Ethics of Bhagwad Gita.
 - (d) Charvaka's Hedonism.

Section II

6. What is ethical egoism. Explain in detail Ayn Rand's view on ethical egoism. 16
7. State and critically examine Kant's categorical Imperative. 16
8. Explain in detail Carol Gilligan's views on 'Ethics of Care'. 16
9. State and examine the Reformatory theory of Punishment. 16
10. Write short notes on any **two** of the following :— 18
 - (a) Thomas Hobbes Psychological Egoism.
 - (b) J. S. Mill's Utilitarianism.
 - (c) Sartre's Existential Ethics.
 - (d) Code of conduct for Professionals.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ४ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ५ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ६ ते ९ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १० सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग १

१. एक आदर्श शास्त्र ह्या नात्याने नीतिशास्त्राच्या स्वरूपाची चर्चा करा. १६
२. नैतिक निरपेक्षतावाद म्हणजे काय ? नैतिक निरपेक्षतावादाचे अनुकूल असणारे युक्तिवाद सांगा. १६
३. पुरुषार्थ ही संकल्पना सुस्पष्ट करा. १६
४. बौद्ध नीतिशास्त्राची चार आर्य आणि आर्य अष्टांगमार्ग याविषयी चर्चा करा. १६
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-- १८
- (अ) तत्त्वज्ञानाच्या प्रमुख शाखा. (क) भगवद्गीतेचे नीतिशास्त्र.
- (ब) प्लोटोप्रणीत मौलिक (प्रधान) सद्गुण. (ड) चार्वाकाचा सुखवाद.

विभाग २

६. नीतिशास्त्रीय स्वहितवाद म्हणजे काय ? नीतिशास्त्रीय स्वहितवादाविषयीचे आयन रँडचे विचार स्पष्ट करा. १६
७. कांटचे निरूपधिक आदेश सांगून त्यांचे चिकित्सक परीक्षण करा. १६
८. कॅरोल गिलीगन प्रणित भावबंधाचे नीतिशास्त्र सविस्तर स्पष्ट करा. १६
९. शिक्षेविषयीची सुधारणावादी उपपत्ती सांगून तिचे परीक्षण करा. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :-- १८
- (अ) थॉमस हॉब्ज यांचा मानसशास्त्रीय स्वहितवाद. (क) सार्त्रचे अस्तित्त्ववादी नीतिशास्त्र.
- (ब) जे.एस. मिल्लचा उपयुक्ततावाद. (ड) व्यावसायिकांकरिता असलेली आचारसंहिता.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 473-17.

Rural Development (P-I)

FC-5123

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) Answers of the **two** sections should be written in the **same** answer-book.

Section I

1. Discuss the scope and importance of rural development.

OR

Define Rural Development and explain the nature and objective of rural development.

2. Elaborate the various types and functions of family.

OR

What is mean by caste system ? Explain the various feature of caste system.

3. Explain the role of agriculturral allied activities in rual development.

OR

Describe the significance of agriculture in Indian Economy.

Section II

4. Discuss the structure and functions of revenue administration.

OR

State the distinct feature of Panchayat Raj in Maharashtra.

5. What is mean by social change ? Discuss the obstacles in the process of social change.

OR

Elaborate the impact of Liberation, Privatization and Globalization on rural society.

6. Define the term rural infrastructure and discuss the importance of rural infrastructure in rural development.

OR

Write explanatory notes on :

- (a) Problems of rural health
(b) Educational problems in rural area.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. ग्रामीण विकासाची व्याप्ती आणि महत्त्व यांची चर्चा करा.
किंवा
ग्रामीण विकासाची व्याख्या सांगून ग्रामीण विकासाचे स्वरूप आणि उद्देश यांची चर्चा करा.
२. कुटुंबाचे विविध प्रकार आणि कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
जाती व्यवस्था म्हणजे काय ते सांगून जाती व्यवस्थेची विविध वैशिष्ट्ये विशद करा.
३. शेतीच्या जोडव्यवसायाची ग्रामीण विकासातील भूमिका विशद करा.
किंवा
भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेती व्यवसायाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

विभाग २

४. महसूल प्रशासनाची रचना आणि कार्य यांची चर्चा करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील पंचायतराज व्यवस्थेची विविध वैशिष्ट्ये सांगा.
५. सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ? सामाजिक परिवर्तनाच्या प्रक्रियेतील अडथळांची चर्चा करा.
किंवा
उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरणाचा ग्रामीण समुदायावरील परिणाम स्पष्ट करा.
६. ग्रामीण संरचना ही संकल्पना विशद करून ग्रामीण विकासातील ग्रामीण संरचनेच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
किंवा
स्पष्टीकरणात्मक टिपा लिहा :
(अ) ग्रामीण आरोग्याच्या समस्या
(ब) ग्रामीण भागातील शिक्षणाच्या समस्या.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 466-17.

Education - (Paper - I)

FC : 5974

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carries **20** marks and **all** sub-questions carries **10** marks.

1. (a) Explain the meaning and functions of education. 10
(b) Explain the meaning and goals of the Sarvashiksha Abhiyan. 10
2. (a) Explain the meaning and features of non-formal education. 10
(b) Explain the role in main barriers of National Integration. 10
3. (a) Explain the structure and objective of Navodaya Vidyalaya. 10
(b) Explain the role of Education in Economical Development. 10
4. (a) Explain the role of "NCTE" in the field of Teacher Education. 10
(b) Explain the educational uses of T. V. 10
5. (a) Explain the importance of curriculum. 10
(b) Explain the role of "UGC" in National Development. 10
6. (a) Explain the role of "UNESCO" in National and International Development. 10
(b) Explain the contribution of Karve in Higher Education. 10
7. (a) Explain the functions of "DIET". 10
(b) Explain the functions of "SCERT". 10
8. (a) School and Society should be Interdependent. Explain. 10
(b) Explain "Vasudhaiv Kutumbkam" can be achieved through education. 10
9. (a) Explain the contribution of Dr. Ambedkar in Education. 10
(b) Explain the functions of Educational Institute in National Development. 10
10. Write short notes on any **two** of the following :— 20
 - (a) Computer and Education
 - (b) Society and Education
 - (c) Women and Education
 - (d) Mobile and Education.

40

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नास २० गुण आहेत व प्रत्येक उप-प्रश्नास १० गुण आहेत.

- | | |
|--|----|
| १. (अ) शिक्षणाचा अर्थ आणि कार्ये स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) सर्व शिक्षण अभियानाचा अर्थ आणि ध्येये स्पष्ट करा. | १० |
| २. (अ) अनौपचारिक शिक्षणाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) राष्ट्रीय एकात्मतेतील मुख्य अडथळ्यांची भूमिका स्पष्ट करा. | १० |
| ३. (अ) नवोदय विद्यालयाच्या संघटना आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) आर्थिक विकासात शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा. | १० |
| ४. (अ) शिक्षक-शिक्षणामध्ये एन. सी. टी. ई. (NCTE) ची भूमिका स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) शिक्षण क्षेत्रात दूरदर्शन (T. V.) चे उपयोग स्पष्ट करा. | १० |
| ५. (अ) अभ्यासक्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) राष्ट्रविकासात विद्यापीठ अनुदान आयोगा (UGC) ची भूमिका स्पष्ट करा. | १० |
| ६. (अ) राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय विकासात युनेस्कोची (UNESCO) ची भूमिका स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) उच्च शिक्षणातील कर्वेचे योगदान स्पष्ट करा. | १० |
| ७. (अ) जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थेची कार्ये स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) एस. सी. ई. आर. टी. ची कार्ये स्पष्ट करा. | १० |
| ८. (अ) शाळा आणि समाज परस्परांवर आधारित आहेत स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) "वसुधैव कुटुंबकम्" हे शिक्षणाद्वारे साध्य करू शकतो. स्पष्ट करा. | १० |
| ९. (अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शिक्षण क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा. | १० |
| (ब) राष्ट्रीय विकासात शिक्षण संस्थांची कार्ये स्पष्ट करा. | १० |
| १०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- | २० |
| (अ) संगणक आणि शिक्षण | |
| (ब) समाज आणि शिक्षण | |
| (क) महिला आणि शिक्षण | |
| (ड) भ्रमणध्वनी आणि शिक्षण. | |

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

१. 'नाटक' म्हणजे काय ते सांगून 'अभिनय' आणि संवाद या दोन घटकांचा अनुबंध स्पष्ट करा. २०
किंवा

'नटसम्राट' या नाटकातील 'आप्पासाहेब बेलवलकर'चे स्वभाव चित्रण रेखाटा.

२. ध्येय, प्रेम, आशा या भावनाचे प्रतिबिंब 'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाट्यकलाकृतीतून कसे स्पष्ट झाले आहे २०
ते सांगा.

किंवा

वसंत कानेटकर यांच्या 'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकातील पात्रांचे विशेष सांगा.

३. 'मृदगंध' या लेखसंग्रहातून अनेक अनोख्या, सुंदर आठवणी व्यक्तिचित्रणाच्या माध्यमातून कशा व्यक्त २०
झालेल्या आहेत ; ते तुमच्या शब्दांत लिहा.

किंवा

इंदिरा संत यांच्या आत्मचरित्रात्मक संदर्भाचे विविध पैलू त्यांच्या 'मृदगंध' मधून प्रकटले आहेत ते सांगा.

४. 'डोह' या श्रीनिवास कुलकर्णी यांच्या लेखसंग्रहातील तुम्हाला आवडलेल्या कोणत्याही दोन ललितलेखांचा २०
एकत्र परामर्श घ्या.

किंवा

'डोह' या ललितलेख संग्रहाचे विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. प्रत्येक गटातील एक टिप लिहा :-- २०

'अ' गट (१) नटसम्राट मधील आप्पासाहेबांची स्वगते
(२) नटसम्राट मधील जीवनसंघर्ष

'ब' गट (१) 'प्रेमा तुझा रंग कसा' मधील प्रियवंदा
(२) 'प्रेमा तुझा रंग कसा' मधील मिष्कीलता व विनोद

'क' गट (१) मृदगंधातील 'झरा आठवणीचा'
(२) इंदिरा संत यांची भाषाशैली

'ड' गट (१) 'डोह' मधील 'आम्ही वानराच्या फौजा'
(२) 'सुसरीचे दिवस'तील वर्णन.

Con. 479-17.

FC-5136

(३ घंटा)

(कुल अंक : १००)

१. निम्नलिखित अवतरणों की सन्दर्भ-सहित व्याख्या कीजिए :

२७

(क) "नहीं बहूजी, उन्हें क्यों बुलाती हो ? कोई किसी के घर जबर्दस्ती थोड़े ही रहता है । मैं अभी चली जाती हूँ । अब इस चौखट के भीतर पाँव न रखूँगी ।"

अथवा

"तेरे मन में जो कुछ है वह मैं जानती हूँ, लेकिन तू जब तक अपने मुँह से मुझे दुत्कार न देगी, मैं जाने का नाम न लूँगी । मेरे लिए कहीं ठिकाना नहीं ।"

(ख) "अधिक खिलाकर बीमार डालने की आदत है क्या ? तुम लोग जरा भी नहीं सोचती हो । बस, अपनी जिद । भूख रहती तो क्या ले नहीं लेता ?"

अथवा

"तुझे यह भी नहीं पता कि मेरे-मेरे हाथ चलाने से घर का दलित्व कभी नहीं भागता । जल्दी कर, फटाफट खाना बना डाल, मुझे सत्संग में जल्दी जाना है ।"

(ग) "शनि तो हमारे सौर-मण्डल का एक अद्भुत और सुंदर ग्रह है । किसी भी गृह को शुभ या अशुभ समझने का कोई भौतिक कारण नहीं है । शनि तो हमारे सौर-मण्डल का सबसे खूबसूरत ग्रह है ।"

अथवा

"अब राजनीति में तीन ही पार्टियाँ होंगी-एक चोरी करने वालों की, दूसरी गाली देने वालों की और तीसरी सबसे बड़ी पार्टी होगी उनकी जो चोरी भी करेंगे और गालियाँ भी देंगे । शरीफों के लिए, ईमानदारों के लिए कहीं कोई जगह नहीं रहेगी ।"

२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

३०

(च) 'सेवासदन' उपन्यास की कथावस्तु पर प्रकाश डालिए ।

अथवा

'सेवासदन' मध्यवर्गीय नारी-मुक्ति का एक ज्वलंत दस्तावेज़ है- इस कथन को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए ।

(छ) 'घीसू और माधव समाज के तथाकथित आदर्श मानवीय मूल्यों के विध्वंस के प्रतीक है' - 'कफन' कहानी के आधार पर स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

'वापसी' कहानी के आधार पर गजाधर बाबू का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

(ज) विद्यानिवास मिश्र जी ने हिमालय की प्राकृतिक सम्पन्नता एवं सुषमा का मनोहारी चित्रण किस प्रकार किया है ?

अथवा

'इंस्पेक्टर मातादीन चाँद पर' निबंध के व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए ।

३. निम्नलिखित में से किसी एक की सन्दर्भ-सहित व्याख्या कीजिए :

८

(ट) "इस समय छोड़कर जाऊँगी तो इसे कष्ट होगा कुछ दिन और सह लूँ, जहाँ इतने दिन काटे हैं, महीने-दो महीने और सही । ऐसी अवस्था में इन्हें छोड़कर जाना मेरा धर्म नहीं ।"

- (ठ) "और क्या यह ऐसा अपराध नहीं है, जिसे कभी भी क्षमा नहीं किया जा सकता ? क्योंकि इससे मुक्ति अब असंभव हो चुकी है ।"
- (ड) "यह कैसे हो सकता है ? तुम कांग्रेसी या कम्युनिस्ट या प्रजा-समाजवादी या हिंदूसभाई, तुम कुछ न कुछ हुए बिना कैसे रह सकते हो ?"

४. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :

१०

- (प) 'सेवासदन' उपन्यास की सुमन का चरित्र-चित्रण कीजिए ।
- (फ) 'अपना अपना भाग्य' के कथ्य को स्पष्ट कीजिए ।
- (ब) 'खेल' कहानी के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए ।

५. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए ।

१०

- (क) 'सेवासदन' उपन्यास के लेखक कौन हैं ?
- (ख) पद्मसिंह को कहाँ जाने का अवसर मिलता था ?
- (ग) सुमन की बहन का नाम लिखिए ।
- (घ) अबुलवफा किसके मेंबर थे ?
- (ड) घीसू और माधव के पास कितनी रकम जमा हुई ?
- (च) 'अपना अपना भाग्य' कहानी में किस प्रदेश का वर्णन किया गया है ?
- (छ) 'गर्मियों के दिन' कहानी के लेखक का नाम लिखिए ।
- (ज) सबसे सुंदर ग्रह कौन-सा है ?
- (झ) चाँद पर पुलिस को प्रशिक्षण देने कौन जाता है ?
- (ञ) 'राजर्षि का जीवन-दर्शन' संस्मरण किसने लिखा ?

६. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :

१५

- (त) 'सेवासदन' उपन्यास के पद्मसिंह ।

अथवा

'सेवासदन' उपन्यास की भोली ।

- (थ) 'दोपहर का भोजन' की सिद्धेश्वरी ।

अथवा

'चीफ़ की दावत' कहानी का उद्देश्य ।

- (द) 'धरती और धान' में उग्र जी का जीवन यथार्थ ।

अथवा

'माँ भारती' निबंध में राजनीतिक व्यवस्था का चित्रण ।

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 468-17.

English Literature - (P-I)

FC : 5095

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) All questions are compulsory.
(2) There are internal options.

1. Write short notes on any **four** of the following :— 20
- Stream of consciousness novel
 - Picaresque novels
 - Monologue
 - Bildungsroman
 - Plot and structure
 - Sonnet
 - Tragedy
 - Chorus in drama.
2. (a) Discuss the role and characters of 'Vasu' and 'Natraj' as they have been portrayed in the novel "The Man Eater of Malgudi". 20
- OR**
- (b) "The Call of The Wild" beautifully presents human-dog relationship". Discuss the themes of the novel in the light of the above statement.
- OR**
- (c) Write short notes on any **two** of the following :—
- Use of symbols in the novel, "The Call of the Wild"
 - Character of Buck
 - Rangi, the temple dancer
 - Justification of the title "The Man Eater of Malgudi".
3. (a) Discuss Oedipus Rex as a tragedy. 20
- OR**
- (b) Compare the role and characters of Jack Worthing and Algernon in Oscar Wilde's "The Importance of Being Earnest". Is the title justified ?
- OR**
- (c) Write notes on any **two** of the following :—
- Tragic element in Oedipus Rex
 - Character of Jocasta
 - Lady Bracknell
 - Character of Algernon.
4. (a) Write a note on any **one** of the following :— 10
- On his Blindness
 - The element of dramatic monologue in Browning's "My Last Duchess".
 - Lochinvar by Walter Scott.

[TURN OVER

45

(b) Attempt any **one** of the following :—

10

- (i) Magical element in "A Very Old man With Enormous Wings".
- (ii) Oscar Wilde's "The Happy Prince".
- (iii) Somerset Maugham's "Luncheon".

5. (a) Give a critical appreciation of any **one** of the following :—

10

- (i) Nissim Ezekiel's "Soap".
- (ii) John Keats's "Ode to Nightingale"
- (iii) Willian Blake's poem "Piping Down The Valleys wild".

(b) Attempt any **one** of the following :—

10

- (i) Use of Indian variety of English in Nissim Ezekiel's poem 'Soap'.
 - (ii) Element of monologue and nostalgia in "My Last Duchess".
 - (iii) Walter Scott's Lochinvar as a ballad.
-

N.B. :

پڑا ہوا ہے ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور لکھیے۔

Question
No.

Marks

سوال نمبر ۱: "جی دن سے شاعری وجود میں آئی ہے۔" تکلم اسی دن سے اردو شاعری کا حصہ رہا ہے۔

قولِ بالا کی روشنی میں اردو تکلم کے تاریخ نام لکھیے۔

20

یا

اردو تکلم کی عظمت کے ساتھ ساتھ اس کے زوال کے

کے الٹے نمونے بھی درج فرمائیے۔
خیالِ بالا کے تحت تکلم نگاری کا فن پر تبصرہ لکھیے۔

سوال نمبر ۲: اردو اشعار کے اجزائے ترکیبی کا محالہ لکھیے۔

20

یا

اردو اشعار کی تاریخی اور ادبی کا جائزہ لکھیے۔

[TURN OVER

سوال نمبر ۳:

۱۰ الف: "مولانا حالی نے نثر کے علم پر درج ذیل سے کہا: "قولِ بالا کی تردید یا تائید جیسا انہما خیال کیجیے۔"

یا
اکبر الہ آبادی کی تعلیم نگاری کے حاسیہ و صاحب پر تبصرہ کیجیے۔

۱۰ ب: درج ذیل سے کسی ایک تعلیم کے قومی و فکری حاسیہ پر روشنی لکھیے۔

- ۱۔ نصابِ امید
- ۲۔ علم کی اہمیت
- ۳۔ تعلیم نردوان

۱۰ الف: سوال نمبر ۱: "چینی کے ابتدائی انساؤن کا محور "عولت" ہے" تفصیل سے لکھیے

یا
"درج ذیل سنگہ جیدی بڑے فنکار اور ہماری زبان کے مقبول انسانہ نگار ہیں" مدلل بحث کیجیے۔

۱۰ ب: درج ذیل سے کسی ایک افسانہ کا فنی جائزہ لیجیے

- ۱۔ نئی ہمسائی
- ۲۔ نور و نار
- ۳۔ گرم کوٹ

سوال نمبر ۴۔

۱۰ الف: درج ذیل سے کسی ایک نثر کی وضاحت کیجیے۔

- ۱۔ صنعت یہ ہے نہ صرفیتہ عالم الغرمام
یاں سادی سے آئیو رہی نہ باز تو
وہ دن لڑے کہ جموٹ تما امان شاعری
قبلہ ہو لڑا دھر تو نہ کیجو نماز تو

(3 Hours)

[Total Marks : 100

(Written : 95 + Orals : 05

- N.B. : (1) Use of dictionary is not allowed.
(2) Answer all questions in French except Q. No.5.
(3) Figures to the right indicate full marks. (Written : 95 + Orals : 05)

Texts : 1. **Choix de poèmes du XIX siècle.**
2. **Chatterton – Alfred de Vigny.**

1. Appréciez UN des poèmes suivants 15
(i) L'Automne - Lamartine
(ii) L'Horloge - Baudelaire
(iii) Le Dormeur du val - Rimbaud.
2. Répondez aux questions suivantes (2 de votre choix) 20
(i) D'après les Poèmes et les poètes que vous avez étudiés, analysez les traits caractéristiques de la poésie symboliste.
(ii) Étudiez le thème de l'amour dans la poésie de Musset.
(iii) Elaborez le rôle des sensations dans la poésie de Baudelaire.
(iv) Analysez la douleur paternelle de Victor Hugo qui se reflète dans son recueil « les Contemplations ».
3. Répondez à UNE des questions suivantes 15
(i) Elaborez les traits psychiques du personnage principal Chatterton dans la pièce 'Chatterton' de Vigny.
(ii) Analysez les traits caractéristiques du théâtre romantique. Elaborez-les en donnant les exemples de la pièce 'Chatterton' d' Alfred de Vigny.
4. Répondez aux questions suivantes (2 de votre choix) 20
(i) Appréciez le monologue de Chatterton (Acte III Scène I) de la pièce 'Chatterton' de Vigny.
(ii) Quel est le rôle du quaker dans la pièce 'Chatterton' de Vigny ?
(iii) Appréciez la fin tragique de la pièce 'Chatterton' de Vigny.
(iv) Les personnages principaux de la pièce 'Chatterton' de Vigny semblent comme une proie à toutes les déceptions et les douleurs humaines. Commentez.
5. Traduisez en anglais. 10
Le maire d'une petite ville est très curieux. Une fois il rencontre un homme qui marche très vite vers la campagne. Il lui demande où il va. "Monsieur" répond l'homme, "je regrette beaucoup, mais je ne peux répondre à votre question." Le maire considère cela très bizarre et croit que l'homme a commis un crime et qu'il veut se sauver. Il dit donc: "Si vous ne me dites pas où vous allez, je vais commander de vous emmener en prison." "Vous voyez, dit l'homme, que vous dites la vérité. Je ne pensais pas à aller en prison et même maintenant je ne suis pas sûr qu'on m'y enverra vraiment". Le maire est tellement amusé de cette réponse qu'il laisse l'homme continuer sa route.
6. Ecrivez une composition sur UN des sujet suivants (200 mots) 15
(i) Les avantages de l'internet, (ii) L'argent e'est la vie, (iii) Les plaisirs de voyager.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 463-17. Sanskrit (Compulsory Lang.)

FC : 5322

(3 Hours)

[Total Marks : 100

Section I

Selected passages from Ramayana and Mahabharata

1. Translate and Annotate any one (out of two) from Group A and Group B :-

12

Group A

- (i) दुष्करं कृतवान् कर्म त्वम् इदं वानरोत्तम ।
निपत्य मम शृङ्गेषु सुखं विश्रम्य गम्यताम् ॥
अतिथिः किल पूजार्हः प्राकृतः अपि विजानता ।
कृते च प्रतिकर्तव्यम् एषः धर्मः सनातनः ॥
- (ii) द्वितीयं कारणं यत् च ब्रवीषि विनयान्विते ।
रामात् अन्यस्य न अर्हामि संसर्गम् इति जानकि ॥
एतत् ते देवि सदृशं पत्न्याः तस्य महात्मनः ।
कः हि अन्या त्वाम् ऋते देवि ब्रूयात् वचनम् ईदृशम् ॥

Group B

- (i) वनस्पतेः अपक्वानि फलानि प्रचिनोति यः ।
सः न आप्नोति रसं तेभ्यः बीजं च अस्य विनश्यति ॥
यः तु पक्वम् उपादत्ते काले परिणतं फलम् ।
फलात् रसं सः लभते बीजं च एव फलं पुनः ॥
- (ii) हा पुत्र इति निःश्वस्य व्यथितः क्रोधमूर्च्छितः ।
उन्मत्तः इव विप्रेक्षन् इदं वचनम् अब्रवीत् ॥
सत्यं वः प्रतिजानामि श्वः अस्मि हन्ता जयद्रथम् ।
पापं बाल - वधे हेतुं मयि विस्मृत सौहृदम् ॥

2. Explain with reference to the context any one from Group A and one from Group B - 10

Group A

- (i) भूलानि च भयं जग्मुः तेषां पतनशङ्कया ।
(ii) अनवस्थौ हि दृश्येते युद्धे जयपराजयौ ॥-

Group B

- (i) षट् जीवलोकस्य सुखानि राजन् ।-
(ii) न प्रयच्छसि यत् राज्यं क्व ते धर्मः तदा गतः ।

[TURN OVER

(5)

3. Write paragraphs on any **one** from **Group A** and **one** from **Group B** – 16

Group A

- (i) सेतुबन्धनम्
- (ii) अतिथिः किल पूजार्हः

Group B

- (i) विदुरउपदेशः-
- (ii) जयद्रथवधः-

4. Objective questions to be answered in **Sanskrit** any **three** from **Group A & B** :- 12

Group A

- (i) महाभारतकाव्ये कति पर्वाः सन्ति- ?
- (ii) कौरवाणां राज्यं किंराजधानी च का ?
- (iii) दुर्योधनस्य सखा कः ?
- (iv) महाभारतयुद्धे कः अर्जुनस्य सारथिः आसीत्- ?
- (v) महाभारते भगवद्गीतायाः वक्ता श्रोता च कौ ?

Group B

- (i) रावणस्य भ्रातरौ कौ ?
- (ii) का रामं वनं प्रेषितवती ?
- (iii) पाण्डवानां नामानि उल्लिखत ।
- (iv) कः युद्धे रामस्य साहाय्यम् अकरोत् ?
- (v) सीतायाः हरणं केन कृतम् ?

Section II

Selected stories from Panchatantra –

I – 9, 12, 19 ; II – 6 ; III – 3, 5, 6 ; IV – 5, 7 ; V – 1, 5, 6

5. Translate any **two** of the following :- 12

- (i) अस्ति कस्मिंश्चित् अधिष्ठाने चित्ररथः नाम राजा । तस्य योद्धैः सुरक्ष्यमाणं पद्मसरः नाम सरः तिष्ठति । तत्र च प्रभूताः जामबूनदनयाः हंसाः तिष्ठन्ति । षण्मासे षण्मासे पिच्छम् एकैकं परित्यजन्ति । अथ तत्र सरसि सौवर्णः बृहत्-पक्षी समायातः तैः च उक्तः – “अस्माकं मध्ये त्वया न वस्तव्यम् । येन कारणेन अस्माभिः षण्मास-अन्ते पिच्छ-एकैक-दानं कृत्वा गृहीतम् एतते सरः ।” एवं च किं बहुना, परस्परं द्वैधम् उत्पन्नम् । सः च राज्ञः शरणं गतः अब्रवीत् – “देव, एते पक्षिणः एवं वदन्ति यत् ‘अस्माकं राजा किं करिष्यति ? न कस्य अपि आवासं दद्युः ।’ मया च उक्तं- न शोभनम् युष्माभिः अभिहितम् । अहं गत्वा राज्ञे निवेदयिष्यामि । एवं स्थिते देवः प्रमाणम्”

- (ii) कस्मिंश्चित् अधिष्ठाने शुद्धपटः नाम रजकः प्रतिवसति स्म । तस्य च गर्दभः एकः अस्ति । सः अपि घास-अभावात् अति-दुर्बलतां गतः । अथ तेन रजकेन अटव्यां परिभ्रमता मृत-व्याघ्रः दृष्टः । चिन्तितं च-“अहो, शोभनम् आपतितम् । अनेन व्याघ्रचर्मणा प्रतिच्छाद्य रासभं रात्रौ यव-क्षेत्रेषु उत्स्रक्ष्यामि येन व्याघ्रं मत्वा समीपवर्तिनः क्षेत्रपालाः एनं न निष्कासयिष्यन्ति ।” तथा अनुष्ठिते रासभः यथेच्छया यव-भक्षणं करोति । प्रत्यूषे भूयः अपि रजकः स्वश्रयं नयति । एवं गच्छता कालेन सः रासभः पीवर-तनुः जातः । कृच्छ्रात् बन्धनस्थानम् अपि नीयते । अथ अन्यस्मिन् अहनि सः मदोद्धतः दूरात् रासभी-शब्दम् अशृणोत् । तत् श्रवण-मात्रेण एव स्वयं शब्दायितुम् आरब्धः ।
- (iii) अथ सा कदाचित् शय्यायां पुत्रं शाययित्वा जल-कुम्भम् आदाय पतिम् अवाच - “ब्राह्मण, जलार्थम् अहं तडागे यास्यामि । त्वया पुत्रः अयं नकुलात् रक्षणीयः ।” अथ तस्यां गतायां पृष्ठे ब्राह्मणः अपि शून्यं गृहं मुक्त्वा भिक्षार्थं क्वचित् निर्गतः । अत्रान्तरे दैवशात् कृष्णसर्पः बिलात् निष्क्रान्तः । नकुसः अपि तं स्वभाव-वैरिणं मत्वा भ्रातुः रक्षणार्थं सर्पेण सह युद्ध्वा सर्पं खण्डशः कृतवान् । ततः रुधिर-प्लावित-वदनः सानन्दं स्वव्यापार-प्रदर्शनार्थं मातुः सम्मुखः गतः । माता अपि तं रुधिर-क्लिन्न-मुखम् आलोक्य शङ्कित-चित्ता “नूनम् अनेन दारकः भक्षितः” इति विचिन्त्य कोपात् तस्य उपरि जलकुम्भं चिक्षेप ।

6. Write notes on any **three** of the following :-

12

- (i) पुत्र-गात्रस्य संस्पर्शः चन्दनात् अतिरिच्यते ।
(ii) स्वभावः न उपदेशेन शक्यते कर्तुम् अन्यथा ।
(iii) अपूर्वः अयं मणिः बद्धः साम्प्रतं गीतलक्षणम् ।
(iv) बुद्ध्या यतो हता नन्दाः चाणक्येन असिपाणयः ।

7. Summarize the contents of any **one** of the following stories :-

14

- (i) मत्स्य-मण्डूक-कथा
(ii) हरिदत्त-सर्प-कथा
(iii) ब्राह्मणी-नकुल-कथा

8. Describe the content and style of Panchatantra.

12

पञ्चतन्त्राचे विषय व शैलीचे वर्णन करा ।

OR

Justify the title “अपरीक्षितकारकम्” - a chapter from the book Panchatantra.

पंचतंत्रात “अपरीक्षितकारकं” ह्या विभागाच्या शीर्षकाची सार्थकता सिद्ध करा ।

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Figures to the right indicate full marks.

(2) Answers to the two sections should be written in the same answer book.

Classical Sanskrit Literature : Drama and Poetry.

Section I / विभाग १

(Drama – दूतवाक्यम्, कर्णभारम् – 50 Marks)

1. Translate and Annotate any one from Group A and any one from Group B :- 12

'अ' विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकाचे सटीप भाषांतर करा :-

A/अ (i) एवं परस्परविरोधविवर्धनेन

शीघ्रं भवेत् कुरुकुलं नृप ! नामशेषम् ।

तत् कर्तुमर्हति भवानपकृष्य रोषं

यत् त्वां युधिष्ठिरमुखाः प्रणयाद् ब्रुवन्ति ॥

(ii) कैरातं वपुरास्थितः पशुपतिर्युध्देन संतोषितो

वह्नेः खाण्डवमश्नतः सुमहती वृष्टिः शरैश्छादिता ।

देवेन्द्रार्तिकरा निवातकवचा नीताः क्षयं लीलया

नन्वेकेन तदा विराटनगरे भीष्मादयो निर्जिताः ॥

B/ब (i) इमे हि युध्देष्वनिवर्तिताशा

हयाः सुपर्णेन समानवेगाः ।

श्रीमत्सु काम्बोजकुलेषु जाता

रक्षन्तु मां यद्यपि रक्षितव्यम् ॥

(ii) यातः कृतार्थगणनामहमद्य लोके

रोजन्द्रमौलिमणिरञ्जितपादपद्मः ।

विप्रेन्द्रपादरजसा तु पवित्रमौलिः

कर्णो भवन्तमहमेष नमस्करोमि ॥

2. Explain with reference to the context any one from Group A and any one from 10 Group B:-

'अ' विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा :-

A/अ (i) आः मनुष्याणामस्त्येव संभ्रमः ।

(ii) देशकालावस्थापेक्षि खलु शौर्यं नयानुगामिनाम् ।

B/ब (i) भोः शल्यराज ! श्रूयतां ममास्त्रस्य वृत्तान्तः ।

(ii) शक्रः खलु मया वञ्चितः ।

3. Write paragraphs on any one from Group A and any one from Group B :- 16
'अ' विभागातून कोणत्याही एकावर आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकावर परिच्छेद लिहा :-
A/अ (i) Names of various weapons and their strength.
विविध अस्त्रांची नावे आणि त्यांचा प्रभाव.
(ii) Dialogue between Vasudeva & Dhritarashtra.
वासुदेव-धृतराष्ट्र संवाद.
B/ब (i) Date & Life of Bhasa
भासाचा काळ आणि व्यक्तीत्व.
(ii) Virtues of शल्य
शल्याचे गुणविशेष.
4. Explain the concepts – स्थापना, काश्चुकीय and अपवार्य. 12
स्थापना, काश्चुकीय आणि अपवार्य ह्या संकल्पना स्पष्ट करा.
OR/अथवा
Explain the salient features of कर्णभारम्.
कर्णभारम्ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Section II / विभाग २

(Poetry – नीतिशतकम्, रघुवंशम् (Selected Portion) – 50 Marks)

5. Translate and Annotate any one from Group A and any one from Group B :- 12
'अ' विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकाचे सटीप भाषांतर करा :-
A/अ (i) अधिगतपरमार्थान्पण्डितान् माऽवसंस्था -
स्तृणमिव लघु लक्ष्मीर्नैव तान्संरुणद्धि ।
अभिनवमदलेखाश्यामगण्डस्थलानां
भवति न बिसतन्तुर्वारणं वारणानाम् ॥
(ii) आरम्भगुर्वी क्षयिणी क्रमेण
लघ्वी पुरा वृद्धिमती च पश्चात् ।
दिनस्य पूर्वार्धपरार्धभिन्ना
छायेव मैत्री खलसज्जनानाम् ॥

- B/ब (i) वैवस्वतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम् ।
आसीन्महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव ॥
तदन्वये शुद्धिमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः ।
दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव ॥
(ii) जुगोपात्मानमत्रस्तो भेजे धर्ममनातुरः ।
अगृघ्नुराददे सोऽर्थमसक्तः सुखमन्वभूत् ॥
ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।
गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥

6. Explain with reference to context any one from Group A and any one from Group B :- 10

'अ' विभागातून कोणत्याही एकाचे आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा :-

- A/अ (i) विवेकभ्रष्टानां भवति विनिपातः शतमुखः ।
(ii) वाराङ्गनेव नृपनीतिरनेकरूपा ।

- B/ब (i) आगमैः सदृशारम्भ आरम्भसदृशोदयः ।
(ii) हेमनः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकापि वा ।

7. Write paragraph on any one from Group A and any one from Group B :- 16

'अ' विभागातून कोणत्याही एकावर आणि 'ब' विभागातून कोणत्याही एकावर परिच्छेद लिहा :-

- A/अ (i) अर्थपध्दतिः ।
(ii) Subject matter in नीतिशतकम्
नीतिशतकातील वर्ण्यविषय

- B/ब (i) उपमा कलिदासस्य ।
(ii) King दिलीप / राजा दिलीप

8. Explain / स्पष्ट करा : अज्ञपध्दतिः तथा च विद्वत् पध्दतिः । 12

OR/अथवा

Explain the administration of King Dilip.

दिलीप राजाच्या राज्यकारभाराचे वर्णन करा.

F.Y.B.A.

Jan
2018

Con. 472-17.

Ancient Indian Culture (P-2)

FC-5454

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Answer any **two** questions from **Section I**.
(2) Answer any **two** questions from **Section II**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.
(4) Question Nos. **5** and **10** are **compulsory** and carry **10** marks.

Section I

1. Define archaeology and explain its relation with other sciences.
2. What are the various dating methods in archaeology ?
3. Write a note on three streams in archaeology with special reference to Medieval History of India.
4. Assess contribution of archaeology as a tool of cultural history with special reference to study of Ethics and Philosophy.
5. Write Short Note on any **ONE** of the following :—
(a) Archaeology and Natural Sciences (c) Ter
(b) Dendrochronology (d) Sopara

Section II

6. Define Museology and write a note on Museography.
7. Write a note on various functions of Museums emphasizing Preservation of objects.
8. Elaborate the role of Museum in research with appropriate examples.
9. What is temporary exhibition? Explain with appropriate examples.
10. Write Short Note on any **ONE** of the following :—
(a) Types of Museums (c) Museum Publications
(b) Signage (d) Permanent Exhibitions

57

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) पहिल्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(२) दुसऱ्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(४) प्रश्न क्रमांक ५ आणि १० अनिवार्य आहेत आणि त्यांना १० गुण आहेत.

विभाग १

१. पुरातत्त्वशास्त्राची व्याख्या द्या आणि त्याचे इतर शाखांशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.
२. पुरातत्त्वशास्त्रातील विविध कालमापन पद्धती कोणत्या ?
३. मध्ययुगीन काळाच्या विशेष संदर्भात पुरातत्त्वशास्त्राचे तीन प्रवाह यावर नोंद लिहा.
४. तत्त्वज्ञान आणि नैतिक शास्त्रा यांच्या विशेष संदर्भात सांस्कृतिक इतिहासाचे साधन म्हणून पुरातत्त्वशास्त्राच्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.
५. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :--
(अ) पुरातत्त्वशास्त्र आणि प्राकृतिक शास्त्र (क) तेर
(ब) Dendrochronology (ड) सोपारा

विभाग २

६. वस्तुसंग्रहालयांची व्याख्या द्या आणि Museography यावर नोंद लिहा.
७. वस्तूच्या जतनीकरणावर भर देऊन वस्तुसंग्रहालयाची विविध कार्ये यावर नोंद लिहा.
८. योग्य उदाहरणांसहित संशोधन क्षेत्रातील वस्तुसंग्रहालयाची भूमिका स्पष्ट करा.
९. योग्य उदाहरणांसहित तात्पुरती प्रदर्शने हि संकल्पना स्पष्ट करा.
१०. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :--
(अ) वस्तुसंग्रहालयांचे प्रकार (क) वस्तुसंग्रहालयांची प्रकाशने
(ब) Signage (ड) कायम स्वरूपी प्रदर्शने

58

F.Y.B.A
58